

Happy New Year? הרב מואיז נבון

~ הסטוריה ~

- **2000 לפנה"ס** – קבעו הבבלים ראשון לשנה במרץ ביום נקודת שוויון (vernal equinox)
- **153 לפנה"ס** – קבעו הרומאים ראשון לשנה בראשון לינואר על שם יאנוס (אל רומי דו-פרצופי)
- **46 לפנה"ס** – קבע הקיסר יוליוס את הלוח שלו עם התחלה בינואר. במותו הפכו אותו לאל בראשון לינואר
- **335 למניינם** – מת האפיפיור סילבסטר בדצ' 31 ובעקבות זה יש שמכבדים את היום בשמו
- **ימי הביניים** – הנוצרים חגגו ראש השנה ב 25 לדצמ' ובמרץ בימי חגים הקשורים ליש"ו
- **1582 למניינם** – נקבע הלוח גרגוריאני ע"י האפיפיור גרגוריוס ה 13 ואיתו ראשון לשנה בראשון לינואר. הנוצרים קבלו לחגוג את היום עם המשמעות הדתי שהוא יום הברית מילה של יש"ו.

~ התיחסות והתמודדות היהודים ~

דרכי משה הקצר [פולין, 1525-1572] יורה דעה סימן קמח

(א) ... וכתב בתרומת הדשן [גרמניה 1390-1460] סימן קצ"ה דאף בזמן הזה אם רצה לשלוח לו **ביום שמיני** שאחר **ניתל** [XMAS] שקורין ניי"א יא"ר [NEW YEAR] ישלח לו מבעוד יום מבערב ולא **ביום האיז** עצמן ואם חל יום שלפני האיז בשבת ישלח לו ביום האיז עצמו דאית ביה **איבה** אם ישלח לו אח"כ או קודם זמן רב מפני שיש לגוים סימן אם ישלחו להם ביום אידם עכ"ל:

רמב"ם [1138-1204] הלכות עבודה זרה פרק ט הלכה ב

ואסור לשלוח דורון לכותי ביום אידו אלא אם כן נודע לו שאינו מודה בעבודת כוכבים ואינו עובדה, וכן כותי ששלח דורון לישראל ביום חגו לא יקבלנו ממנו, ואם חשש **לאיבה** נוטלו בפניו ואינו **נהנה** בו עד שידוע לו שזה הכותי אינו עובד כוכבים ואינו מודה בה.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ו עמוד ב [עם תרגום "חברותא"]

ההוא מינאה [מין {נוצרי} אחד], ששלח דינרא קיסרנאה לרבי יהודה נשיאה [בן בנו של רבי יהודה הנשיא], ביום אידו של המין. היה יושב ריש לקיש לפני רבי יהודה נשיאה. אמר רבי יהודה נשיאה: מה אעשה? אם אקחנו - אזיל המין ומודה [לע"ז]. ואם לא אקחנו - תהיה לו נגדי איבה [בראותו בכך זילזול במתנתו]. אמר ליה ריש לקיש: קחנו וזרוק אותו לבור בפניו! אמר רבי יהודה נשיאה: כל שכן דהויא ליה איבה! אמר לו ריש לקיש: כלאחר יד הוא דקאמינא [התכוונתי לומר שתזרקנו באופן שלא ייראה שהשלכתו מדעת, ויהיה סבור שנאבד ממך. וכיון שיראה שהדורון ששלח לך אבד ממך, לא ישמח. ובכך תינצל גם מלקיחת דורון, וגם מאיבה].

בית יוסף יורה דעה סימן קמח אות ה ד"ה ואסור לשלוח

... דאי שלא בפניו מה הועיל בזריקה זו דכיון דגוי לא ידע **בה אזיל ומודה**. וכך הם דברי רש"י, ולפיכך יש לתמוה על הרמב"ם (ה"ב) ורבינו [הטור] שסתמו וכתבו "שלא יהנה בו", ולא פירשו **שצריך לאבדו בפניו**:

לחם משנה הלכות עבודה זרה פרק ט הלכה ב

וכן עובד כוכבים ששלח וכו'. ... וכבר תמה הרב"י למה לא הזכירו רבינו **וצריך עיון**:

ט"ז יורה דעה סימן קמח ס"ק ה

ויזרקנו בפניו לבור. - בגמ' איתא ... וברמב"ם כתוב ואם חושש לאיבה נוטל בפניו ואינו נהנה בו. ונ"ל ... שמראה בפניו שלא יהנה בו דהיינו שמראה לו פנים זועפות בשעת קבלת הדורון שנראה ממנה שלא **נהנה** בזה ומקבלנו מפני היראה וכמ"ש בסעיף ט' [אסור ליכנס לבית העובד כוכבים ביום חגו וליתן לו שלום. מצאו בחוץ, מותר; אבל יאמר לו **בשפה רפה ובכובד ראש**]. ... וכן יש לפרש דברי הטור שכתב "יקבלנו ולא יהנה בו" פירוש שהעובד כוכבים לא תהיה הנאה לו במה שיקבל הישראל כל שאפשר לעשות בפניו כזה **ואינו שמח** ...

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קמח סעיף ה

אסור לשלוח דורון לעובד כוכבים ביום חגם, אלא אם כן נודע שאינו מודה בעבודת כוכבים ואינו עובדם. וכן עובד כוכבים ששלח ביום חגו דורון לישראל, לא יקבלנו ממנו. ואם חושש לאיבה, מקבלו, ויזרקנו בפניו לבור או למקום האבד, **כלאחר יד**.

~ לחגוג ~

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קמח סעיף יב
יש אומרים שאין כל דברים אלו אמורים אלא באותו זמן, אבל בזמן הזה אינם עובדי עבודת כוכבים לפיכך מותר לשאת ולתת עמיהם ביום חגם ולהלוותם וכל שאר דברים.

ש"ך - ומ"מ מה שנזכר בסעיף ט' אסור גם האידנא, ב"ח וע"ש :

הגה : ואפילו נותנים המעות לכהנים, אין עושין מהם תקרובת או נוי עבודת כוכבים, אלא הכהנים אוכלים ושותים בו ; ועוד דאית בזה משום איבה אם נפרוש עצמנו מהם ביום חגם, ואנו שרויים בנייהם וצריכים לשאת ולתת עמיהם כל השנה. ולכן אם נכנס לעיר ומצאם שמחים ביום חגם, ישמח עמיהם משום איבה דהוי כמחניף להם (הכל בטור). ומ"מ בעל נפש ירחיק מלשמוח עמיהם אם יוכל לעשות שלא יהיה לו איבה בדבר. (ב"י בשם הר"ן) **וכן אם שולח דורון לעובד כוכבים בזמן הזה ביום אחד [NEW YEARS] שיש להם סימן אם יגיע להם דורון בחג ההוא, אם אפשר לו ישלח לו מבערב ; ואם לא, ישלח לו בחג עצמו (ת"ה סימן קצ"ה).**

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ב סימן יג

ובדבר לעשות איזה שמחה בימי איד של הנכרים אם הוא מצד אמונתם, אם בכוונה מחמת שהוא יום איד אסור מדינא ואם בלא כוונה יש לאסור מצד מראית העין, וסעודת מצוה כמילה ופדה"ב יש לעשות אפילו בימי איד שלהן, דאין לאסור בשביל מראית עין סעודה המחוייבת, אבל סעודת בר מצוה טוב לדחות על יום אחר, ואף נישואין יש לקבוע לכתחלה על יום אחר. ויום ראשון משנה שלהם וכן טענקס גיווינג אין לאסור מדינא אבל בעלי נפש יש להם להחמיר.

R. Broyde, Celebrating New Year's Day and Halacha

...in contemporary America there is little religious content or expression to New Year's Day. Few would classify it as a religious holiday, as there is a clear secular method and reason to celebrate New Year's day, and thus it has lost its status as a Christian Holiday. Rabbi Feinstein notes this directly himself in *Iggerot Moshe (Even Ha'ezer 2:13)*. ... Assuming other aspects of Jewish law can be observed, I think that Rav Moshe's assertion that avoiding such a party is the conduct of the pious is correct, and technical Jewish law permits such.

R. Yair Hoffman, Halachic Analysis: Celebrating New Year

... Reading Rabbi Broyde's article, one thinks that the party Rav Moshe refers to is a New Year's party, heaven forbid. True, Rav Feinstein seems to be drawing a distinction between New Year's and Thanksgiving versus December 25th, but only in terms of there not being a prohibition of Maris Ayin in conducting a Jewish celebration on that day. Rabbi Broyde takes this distinction drawn by Rabbi Feinstein and extends it further to permit, on his own accord, attending an office New Year's Eve party. His placing the words of "avoiding such a party is the conduct of the pious" as an assertion of Rav Moshe Feinstein without having stated that Rav Moshe was solely referring to a Bar Mitzvah or wedding is grossly misleading.

~ ראש השנה ~

• ניו יארס - "Anno Domini" – בכל זאת מנין השנים מזכיר דתם

• ראש השנה

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה י: - תניא, רבי אליעזר אומר : בתשרי נברא העולם ...
משנה מסכת ראש השנה (א:ב) - ... בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון ...

• ראש החודשים

שמות פרק יב פסוק ב- הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֹדְשֵׁי רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה :

רמב"ן שמות פרק יב פסוק ב

... וטעם החדש הזה לכם ראש חדשים, שימנו אותו ישראל חדש הראשון, וממנו ימנו כל החדשים ... כד שיהיה זה זכרון בנס הגדול, כי בכל עת שנזכיר החדשים יהיה הנס נזכר, ועל כן אין לחדשים שם בתורה, ... וכבר הזכירו רבותינו זה הענין, ואמרו שמות חדשים עלו עמנו מבבל (ירושלמי ר"ה א ב, ב"ר מח ט), כי מתחלה לא היו להם שמות אצלנו, והסבה בזה, כי מתחלה היה מניינם זכר ליציאת מצרים, אבל כאשר עלינו מבבל ונתקיים מה שאמר הכתוב (ירמיה טו יד - טו) ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון, חזרנו לקרא החדשים בשם שנקראים בארץ בבל, להזכיר כי שם עמדנו ומשם העלנו הש"י. ...

Elisheva Carlebach, Palaces of Time: Jewish Calendar and Culture in Early Modern Europe, p4,116

Jewish calendar literature reveals one of the central paradoxes of Jewish existence: the need to know, to encompass, and to instruct in the culture of the other. It demonstrates how a minority culture creatively and simultaneously embraced and distanced itself from the majority culture. ... Jewish calendars and their literature walked the line between engagement and detachment, between promoting a body of knowledge and simultaneously subverting its message by negating its central teachings and mocking its sacred totems.